

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ (กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ)

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เสนอคำร้องลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาล พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รวม ๓ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐

ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง และทำรายงานผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ส่วนกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีนั้น ระหว่างตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ปรากฏว่า ในเดือนกันยายน ๒๕๔๓ สื่อมวลชนได้เสนอข่าวเกี่ยวกับการโอนหุ้นของผู้ถูกร้องให้แม่บ้าน คนรับใช้ คนขับรถ ยามรักษาความปลอดภัย และคนใกล้ชิดอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง และว่าที่ร้อยตรี เสงี่ยม บุชบาบาน มีหนังสือขอให้ผู้ร้องตรวจสอบบัญชีฯ ของผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง และพิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๙๘/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ สรุปได้ว่า จากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้องยอมรับ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่อยู่ในนามของตนเอง คู่สมรส และที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ในบัญชีฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง ซึ่งแยกประเด็นพิจารณาเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๑. ทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้อง และในชื่อของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินในนามของตนเอง และไม่แสดงรายการทรัพย์สินในนามของคู่สมรสผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวมีมูลค่าเพียงเล็กน้อย การไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวในบัญชีฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องทั้ง ๓ ครั้ง

๒. ทรัพย์สินที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตน และ/หรือ คู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลในการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน สรุปได้ว่า บางบริษัท

เป็นการซื้อหุ้นบางส่วนจากผู้ถือหุ้นเดิมซึ่งได้รับความเดือดร้อนทางการเงินและมาขอความช่วยเหลือ โดยผู้นั้นยังไม่ประสงค์จะให้ผู้อื่นทราบว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องช่วยเหลือ บางบริษัทเป็นการเพิ่มจำนวนผู้ถือหุ้นให้มีเสียงข้างมากในการลงมติของผู้ถือหุ้น บางบริษัทจดทะเบียนจัดตั้งใหม่ เพื่อรองรับงานการว่าจ้างต่อจากบริษัทอื่น จึงเข้าไปซื้อหุ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ถือหุ้นเดิมของบริษัทดังกล่าว บางบริษัทกำลังจะหยุดดำเนินกิจการ บางบริษัทเพื่อมิให้ตน และ/หรือ คู่สมรส หรือบริษัทที่เข้าไปถือหุ้นเสียชื่อเสียง ถ้าหากมี เช่น บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด ทั้งยังชี้แจงว่า ไม่ตั้งใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว เพราะไม่ทราบข้อเท็จจริงการถือหุ้นของบุคคลที่คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการ ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน และไม่ทราบรายละเอียดการบริหารจัดการธุรกิจของบริษัทต่าง ๆ ของคู่สมรส ทรัพย์สิน คือ หุ้นที่ไม่แสดงไว้ในบัญชีฯ เมื่อเทียบกับทรัพย์สินที่แสดงในบัญชีฯ แต่ละครึ่ง มีจำนวนที่น้อยมาก ผู้ถูกร้องและเลขานุการส่วนตัวไม่เข้าใจข้อกำหนด ระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. และรายละเอียดการกรอกรายการทรัพย์สินฯ ในบัญชีฯ อีกทั้งการที่จะแสดงหรือไม่แสดงทรัพย์สินดังกล่าว ไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

ผู้ร้องเห็นว่าการไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตนเองและคู่สมรสในบัญชีฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ แต่เพื่อให้ทราบถึงเจตนาของผู้ยื่นบัญชีฯ ว่า เป็นการกระทำโดยจงใจหรือไม่ จึงต้องตรวจสอบถึงรายละเอียดของพยานหลักฐานเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งจากพยานหลักฐานและคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง และจากการตรวจสอบพยานหลักฐานและคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องเห็นว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีมติด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๑ เสียง พร้อมทั้งให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ต่อไป

๒. ประเด็นเบื้องต้น

กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ จึงรับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัย

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ และมาตรา ๒๙๒ หรือไม่ และการยื่นคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๔๓ และที่ ๒๗/๒๕๔๓ สรุปว่า ให้ถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เมื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ วรรคหนึ่ง (๒) และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีฯ ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องตามกำหนดเวลาในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๒

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ไว้ใน คำวินิจฉัยที่ ๓๑/๒๕๔๓ และที่ ๑๙/๒๕๔๔ ไว้ สรุปว่า “จงใจ” เป็นเพียงเจตนาธรรมดา คือ ผู้ถูกร้อง รู้หรือไม่ว่า มีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวอยู่หรือไม่ เพียงผู้ถูกร้องรู้สำนึกในการกระทำก็พอแล้ว ไม่จำเป็นต้อง มีเจตนาพิเศษเพื่อมุ่งประสงค์ต่อประโยชน์ที่มีชอบ หรือมุ่งประสงค์เพื่อเตรียมการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหา ประโยชน์อันมิชอบ หรือเพื่อปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยการทุจริตต่อหน้าที่ แม้คำว่า “จงใจ” ไม่จำเป็นต้อง ประกอบด้วยเจตนาพิเศษตามที่ได้ให้ความหมายแล้วก็ตาม แต่การใช้คำว่า “จงใจ” นำหน้าข้อความว่า “ยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น ย่อมมีความหมายว่า รัฐธรรมนูญประสงค์จะเน้นว่า ผู้ยื่นบัญชีฯ ต้องรู้สำนึกที่แน่ชัดพอสมควร และจำเป็นต้องมีพยานหลักฐาน ที่ชัดเจน หรือปราศจากข้อสงสัยอันสมควรมาแสดง ในกรณีที่ยานหลักฐานยังไม่ชัดเจน หรือยังเป็น ที่สงสัยอยู่ จึงไม่ควรวินิจฉัยให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา

กรณีของผู้ถูกร้องฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้โอนลอยหุ้นบริษัทต่าง ๆ ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ให้คู่สมรส เป็นการ โอนก่อนที่จะเข้าดำเนินกิจกรรมทางการเมือง หลักฐานที่ปรากฏการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลอื่น ก็เป็นผลจากการที่ผู้ถูกร้องโอนลอยหุ้นให้คู่สมรส แล้วคู่สมรสนำไปโอนลอยต่อให้บุคคลเหล่านั้นมีชื่อถือไว้แทน คู่สมรส ทำให้ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่า บุคคลเหล่านั้นรับโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้อง ซึ่งตาม ความเป็นจริงแล้ว การที่มีชื่อบุคคลเหล่านั้นถือหุ้นในบริษัทต่าง ๆ เป็นการถือไว้แทนคู่สมรสผู้ถูกร้อง ไม่ใช่ ถือแทนผู้ถูกร้อง

ประเด็นที่สอง คือ ในขณะที่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง ผู้ถูกร้องรู้หรือไม่ว่าคู่สมรสมีหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่น ถือแทนที่ไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีฯ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ เป็นมาตรการบังคับทางการเมืองที่มีความรุนแรง สำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองที่จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ จงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง ให้ทราบ การพิจารณาเพื่อให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง จึงต้องพิจารณาพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด ผู้กระทำ ต้องรู้ชัดแจ้งถึงความมีอยู่จริง ไม่ใช่ควรรู้ถึงความมีอยู่ของทรัพย์สินฯ เพราะผู้กระทำต้องมีเจตนาที่จะแสดง รายการทรัพย์สินฯ ให้ผิดแผกแตกต่างไปจากความเป็นจริง หรือรู้ชัดแจ้งว่า มีทรัพย์สินฯ อยู่เพียงใด แต่มีเจตนาไม่แสดงรายการทรัพย์สินฯ หรือแสดงไม่ครบถ้วน จึงจะเป็นความผิดกรณียื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความ อันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานใดที่จะชี้ชัดได้ว่า ในขณะที่ยื่นบัญชีฯ ผู้ถูกร้องรู้ว่ายังมี ทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นของคู่สมรสที่ให้ผู้อื่นถือแทนอยู่อีก ผู้ร้องมีความเห็นแต่เพียงว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้หรือน่าจะรู้ การกระทำของคู่สมรส รวมตลอดทั้งทรัพย์สินเป็นหุ้นที่คู่สมรสดำเนินการอยู่เสมอไป ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ว่า ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า ยังมีหุ้นที่คู่สมรสใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนในขณะที่ยื่นบัญชีฯ เนื่องจากเลขานุการส่วนตัว คู่สมรสเข้าใจผิดคิดว่า ไม่ต้องแสดงรายการหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนเพราะแบบกรอกบัญชีไม่ระบุไว้ จึงไม่ได้แจ้งให้เลขานุการผู้ถูกร้องทราบ เลขานุการผู้ถูกร้องจึงกรอกรายการทรัพย์สินอื่นของคู่สมรสผู้ถูกร้อง และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยไม่มีรายการหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน เมื่อความปรากฏว่าไม่ได้แสดง รายการทรัพย์สินอันเป็นหุ้นของคู่สมรสที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน ผู้ถูกร้องก็ได้รวบรวมรายการทรัพย์สิน ดังกล่าวขอแสดงรายการทรัพย์สินเพิ่มเติมต่อผู้ร้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินที่เป็นหุ้นเหล่านั้น ฟังได้ว่า

เป็นทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้องแต่เพียงผู้เดียว และคู่สมรสผู้ถูกร้องเอง ยังให้การต่อคณะอนุกรรมการ ตรวจสอบฯ ด้วยว่า ตนเองก็ยังไม่รู้ว่าเลขานุการส่วนตัวของตนไม่ได้แจ้งหุ้นเหล่านั้นไว้ในบัญชีฯ ถ้าตนตรวจดู ก็คงรู้และให้แจ้งไว้ เห็นได้ว่า แม้กระทั่งคู่สมรสผู้ถูกร้องซึ่งเป็นเจ้าของหุ้นเหล่านั้นก็ยังไม่รู้ จะรับฟังได้อย่างไรว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้ถึงการไม่แจ้งหุ้นเหล่านั้นไว้ในบัญชีฯ เช่นนี้ จึงเชื่อว่าผู้ถูกร้องน่าจะยังไม่รู้ขณะยื่นบัญชีฯ ทั้ง ๓ ครั้ง มีหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนและยังไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องจึงมีน้ำหนัก รับฟังได้ ศาลรัฐธรรมนูญพิเคราะห์แล้วเห็นว่า พยานหลักฐานที่ผู้ถูกร้องอ้างอิงและนำสืบแล้ว ยังไม่พอพียงว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องจึงไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้อง ไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ให้ยกคำร้อง

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายประเสริฐ นาสกุล นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวณิช นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระแก้ว นายศักดิ์ เตชาชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอมรรักษาสัตย์ นายอิสสระ นิตินันท์ประภาศ และนายอูระ หวังอ้อมกลาง

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๘ ตอนที่ ๗๗ ก วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๔

ย่อโดย นางสาวร่มปรางค์ สวมประคำ
กลุ่มงานคดี ๓